

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

Pest'a
25 Juniu
(7 Juliu)
1865.

Ese in fie-care luna de trei ori adeca in 5. 15.
 si 25. dupa c. v. continendu done cote.

Pretiuu pentru Austria

pe Jun.—Sept. 2 fl. —
 pe Jun.—Dec. 3 fl. 50 cr.

Pentru Romania

pe Jun.—Dec. unu galbenu.

Nr.
3.

Cancelari'a redactiunei

Strata' lui Leopoldu Nr. 18.

unde sunt a se adresá manuscrisptele si banii
 de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile
 anonime nu se publica.

I
cursu
anuale.

TIMOTEIU CIPARIU.

Publiculu nostru
 primesce portretulu
 unui raru barbatu de
 sciintie, unui adevera-
 ratu preutu alu Mu-
 seloru in genere, era
 alu Museloru romane
 prin escelintia. Din-
 sulu e totodata unulu
 din cei mai mari filo-
 logi romani. Scopulu
 nostru astadata nu e
 de a serie biografi'a
 lui; acestu lucru, ca
 se fie deplinu, ar cere
 unu studiu adancu
 alu vietiei barbatulu
 nostru; asemenea in-
 treprindere va fi mis-
 siunea altor'a in viito-
 riu. Ne marginimu cu
 acesta ocasiune a im-
 partesii cate-va date
 si trasure din vietia
 invetiatalui nostru,

Timoteiu Cipariu.

amesuratu programu-
 lui acestoru foie

Timoteiu Cipariu e
 nascutu in *Panade* pe
 Ternav'a-Mica. la anu-
 lu 1805, din parinti
 liberi, cari locuindu
 in apropierea Blasiu-
 lui, pe fiulu loru in
 etate frageda lu- du-
 sera la scolele de aco-
 lo, unde densulu in
 1823 termina cursulu
 filosoficu, era peste
 trei ani celu teologi-
 cu, dupa care indata
 fu numitu profesoru
 antaiu gimnasiale,
 apoi la dogmatica,
 mai tardiu de filoso-
 fia si la studiulu bi-
 blicu si limbele orien-
 tala, cari le propuse
 pana in 185¹/₅, din
 care anu inpendu

este directoru gimnasiale. Tactulu lui a feritu gimnasiulu de unele rele ce-lu amenintara si a delaturatu multe pèdece ivite pe calea inaintării. La inbunetătirea stărei profesorilor din Blasiu dotati reu de minune, densulu asisdere are parte insemnata.

In 1842 fu numitu Canonicu la beseric'a catedrale din Blasiu, asta-di metropolitana a Arci-diecesei romanesci catolice de ritulu resariteanu a Albe-Juliei.

Prefectur'a tipografiei seminariali o are cam de 30 ani. Multe din cărțile besericesci tiparite in cursulu acestor ani, sunt curatite binisioru de slavonismi. *Cipariu* are meritulu de a fi tiparitu antăiu unele cărți besericesci (*Orologieriulu* — *Ciasoslovu* — *Acatistieriulu*, etc. inca la an. 1836) cu litere strabune, si cu ortografia, ce cu préputiene schimbări se intrebuintieza asta-di.

La vieti'a politica a Romanilor a luat parte insemnata : ca publicistu in „Organulu Luminării“ mai tardiu „Org. Natiunale“ si ca membru alu comitetulu de pacificatiune in 1848; ca deputatu la Vien'a in 1850, a lucratu asisdere pentru drepturi politice si pentru restaurarea Mitropoliei. La dietele din urma ale Transilvaniei asemene a luat parte activa; in 1863 fu alesu deputatu la Senatululu imperiale.

Activitatea literaria a Rdslui D. Canonicu e cunoscuta toturor Romanilor carii sê intereseza de limb'a si literatur'a romana.

Inca de teneru se apucase de studiarea limbelor (lucru de mirare pe atunci in Blasiu, ce leganatu de Eppulu Bobu cam adormise!) Afara de limbele patriei invetiă o suma de limbe, parte orientali, parte apusane; si acum'a acestu barbatu eminente alu Romanilor vorbesce patru spre diece limbe.

Meritele sale intru statorirea ortografiei sunt nedisputabile, asie câtu cu anevoie credemu sê se afle cine-va intre Romani, care in cele ce se tienu de limb'a si literatur'a romana sê-i dispute antăietatea intre cei de acum. A scrisu o multime de opuri despre limba, intre cari „*Principia de limba*“ publicate in „*Organulu Luminării*“ an. 1847—8 atrasera atentiunea publica; era „*Elementele*“ sale servescu de manuale in scole si celoru ce voru sê cunosca firea limbei romane.

La infintiarea Asociatiunei Transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu fu alesu Vice-presiedinte. Eruditiunea-i fu recunoscuta si de straini : asie Societatea germana orientala l'a onoratu innainte de acest'a cu multi ani, cu diplom'a de membru. Densulu fu

alesu si de conservatoriu c. r. pentru monumintele vechie.

Bibliotec'a lui nimicita de totu in 1849, s'a restauratu si redicatu asie, câtu era-si este una din cele mai alese biblioteci private in Transilvania. Eminintele nostru limbistu aduna cu spese mari si diligintia rara o suma de monuminte limbistice romane in origine séu in copia facute in mare parte de insa-si man'a sa. Tote aceste rezultate ale diligintiei neobosite sunt depuse in bibliotec'a acest'a. — Publiculu romanu asepta de la neostenit'a musa a Dsale „istori'a limbei si a literaturii romane“, a carei-a lipsa o sentimu toti si spre a carei-a descriere nu avemu pena mai deprinsa. Multele si grelele-i ocupatiuni nu lu voru retiené de la acestu opu, numai Parcele sê-i crutie firulu vietiei atātu de pretiose Romanilor!

O SÉRA IN GRADINA.

Eră o séra lina,
Si lun'a stralucca,
Siediui in o gradina
Cu mandruti'a mea;
Unu pomu tufosu si mare
Ne-acoperia pe noi,
Si'n dulce desfetare
Vorbiamu, siopteamu vioi.

In man'a-mi dalba-i mana
Ca frundi'a tremurá
Er capu-i ca de dîna
Pe sinu-mi se culcá;
Guriti'a-i rapitóre
Sioptea inectisioru
O vórba 'ncantátóre:
Amoru, amoru, amoru!

Natur'a fuse muta,
Nimicu nu se clatea;
Ci par'c'ar fi sciuta
Ce-mi dîse mandr'a mea, —
Câ-ci frundiele subtîre
Indata ce-au vediutu
A nóstra fericire,
Aplaudau placutu.

Atunce par' câ 'ndata
Si ceriulu s'a deschisu,
Cu anima 'ncantata
Privii susu in Elisu;
Vediui ce desfetare
Au angerii in raiu.
Dar ca si-a mea de mare
Acolo nu aflai.

Iosifu Vulcanu.

că se potu splică dupa acestu metodu, dar structur'a generale si insusitățile esentiale a le limbiloru romane voru remané totu-si neesplicabili. „Crêscerea nostra, dîce D. Bruce-Whyte, îndelungat'a dedare de respectu pentru autorii clăsiici, ne orbira astfelu, cătu, chiaru si in studiele etimològice, nu potemu fără unu felu de eresia sê cercămu radecin'a cuvinteloru pre altu terenu decātu alu lui Cicerone si Virgiliu. Pana candu vomu remané in catusiele acestui principiu, originea limbiloru romane inca va remané nesplicabile; e tempu ca sê desvêscemu acestu prejudetiu funestu.

Dupa aceste observatiuni preliminari, si mai nainte de a spune propri'a sa ipotese, autorulu arunca o privire a supr'a celoru (ipotese-loru) cunoscute, d'între cari fie-sce carea au luat unu sboru ce inse n'au tienutu multu. Acele se potu reduce la aceste patru principali:

1. Carea deduce limbile romane d'în coruptiunea graduale a latinei gramaticali sêu clăsiice. (Cea mai latita.)

2. Carea le deduce d'în latin'a vulgare, *sermo rusticus* a Romaniloru. (Asta parere se vede a fi adoptata si in „Tent. Crit.“ de D. A. Tr. *Laurianu*.)

3. Ceea ce le deduce d'în mestecatur'a latinei cu gotic'a. (Mai vertosu Nemptii.)

4. In fine, ceea ce le deduce d'în limb'a numita de Franci „romana“ sêu „privinciale“ (Parere a multoru scriitori francesci.)

Ipotesele aceste sunt supuse la obieptiuni precātu de apriate preatātu de nerestornate.

1. De vomu si concede tote causele de coruptiune cunoscute, e cu nepotintia ca latin'a gramatecale sê se fie stricatu într'o forma si in acelu-a-si gradu in Italia si in provinciile îndepartate. Acesta ipotese presupune că poporele Italiei si a le provinciiloru se întielêsera a strică limb'a latina, dar totodata se întielêsera a construe unu nou zidu întemeiatu pre alte principie idêntice in Italia, Galia, Ispania, Dacia (Romania) Retia (Elvetia), cu unu cuventu in tota Europ'a latina; că-ce nu e vorba a ici de o schimbare a vocabulariului latinu, ci de o schimbare radicale a geniului sêu. Va se dîca d'în limba dechinabile ar fi devenitu nedechinabile; tote flessiunile passive ar fi desparutu; construitiunea eliptica a limbei mame (latine) atātu de avuta intru inversiuni, s'ar fi supusu prin o putere necunoscuta si nesplicabile acelei construitiuni pline si direpte carea caracterizeza limbile romane. Asemene revolutiune e fără de esemplu in istori'a limbiloru. — Acesta ipotese dara nu deslega problem'a, ea lasa cestiunea principale

acolo unde fusesse; că-ce splicandu coruptiunea latinei nu dîce nemica pentru a justifică originea si formatiunea unui nou sistemu de limba. Ce am socotî despre unu anticariu, dîce autorulu, care vrendu a face istori'a arctitecturii grecesci s'ar margini a ni spune că osebitele sale renduri de colonne sunt simple schimbări a le stilului egiptianu?

(Va urmá.)

Alesandru Romanu.

Mexico.

(Vedi ilustratiunea de pe pagin'a 36.)

De vre-o cătiva ani încôce atentiunea Europei e fîntita asupra Americii, unde se intemplara atâtea eveniminte maretie, efeptuite de idce umane, spre acarora realizare a debuitu sê se intemple străformari radicale in victi'a sociale. Intrég'a lume civilisata a aplaudatu la încoronarea vîptoriei grandiose, prin carea s'a eliberatu multimea sclavilor negri, carii din starea dobitocêsca aredicandu-se, li s'a deschisu si lor calea spre a poté intrá in societatea omenêsca.

Pe cand aceste lupte se intemplau in America de média-nôpte, in vecinatatea ei, in Mexico pe ruinele republicei, ce nu mai potea sustá din caus'a tulburárilor interne, se aredicá unu imperiu puternicu, acarua capu e Masimilianu fratele Majestatei sale Imperatulu Austriei.

Din aceste punte de vedere eugetâm, că nu va fi fara de interesu si pentru stimatii nostri cetitori comunicarea a catevor schitie geografice-istorice ale acestei tiere.

Mexico (sêu spaniolesce pronunçiatu: *Meico*) stă din acele 19. state mai mici, ce mai nainte formau Ispani'a noua. Estinderea i de 76,207 mile patrute, cu 8. milioane locuitori. Marginile: spre média-nôpte statele libere americane, spre média-di' America de mediulocu, spre resaritu statele libere, si spre apusu Oceanulu celu mare. — In an. 1508 Solis si Pinzon a afluat *Jucatanulu*. ér' in 1518 capitanulu Grijalva a ocupatu tiermurile de catra resaritu ale asia numitei Ispania-noua. In 1519 Cortez a descalecatu acolo, unde e adî cetatea Vera-Cruce si deaci pornindu a ocupatu *Mexiculu*, capital'a tieriei, apoi urmara mai tardiu si cele alte parti, pana cand intrég'a tiéra fu ocupata. De la 1540 Mexiculu fu guvernatu de sub-regi, cari totu la alu 5-a anu se stranutau, pana cand revolutiunea din Sud-America avú acelu resultatu, că si Mexico si-a eluptatu libertatea. Intre alte cetăti frumöse mai insemnata e *Mexico* capital'a tieriei, acareia piatia de frunte o arata ilustratiunea nôstra. Acêta e cetatea cea mai frumösa in America, are peste 200,000 locuitori. Acî e resiedinti'a

Imperatului, guvernului și a Metropolitului. Are apeductu pomposu, societate științifică, universitate, institutu montanisticu, grădina botanică, și alte institute publice. Mexico fiindu centrulu comerțului european, americanu și a Indiei resaritene e locuitu de mai mulți negotietori avuți. Dintra industriasi mai mulți sunt aurarii și argintarii. Pusetiunea-i e foarte plăcută și favoritoare, se estinde în o vale încungiurată de vulcani acoperiți cu nevă eternă, pe o naltîme de 7200 urme asupra mării, unde domnesce primăvera neîntreruptă.

Dar nu laudămă mai departe acestu locu fecundu, ca nu cumva sê capete cineva voia a întreprinde o călătorie „la muntii cei de aur,” unde pôte încă va trebui sê se descepte cu acea convicțiune, că: *nu e totu auru ce scîlipesce!*

Colosseulu din Roma.

(Vedi ilustrațiunea de pe pagin'a 37.)

Acestu edificiu giganticu, care până la an. 1530 eră în stare bună, fu aredicatu prin Imperatulu Vespasianu în an. 72 d. Cr. și precum marturisescu mai mulți istoriografi, această clădire grandioasă în tempu numai de 12. lune s'a executatu, când la vre-o 30.000 de muncitori jidani lucrau; cari după caderea Ierusalimului devenira sclavii Romanilor. — Unii dîcu, că numirea si-a primitu-o dela colossala statua a tiranului Imperatu Nero, carea eră în apropiere, dar' e mai de crediutu acea, că dela propri'a sa marime colossală, carea și prin ruinele sale sternessc admiratiunea privitorului, cu tôte că în decursulu timpurilor multe a suferitu și pierdut din marimea sa, asia prin cutremure de pământu, viforele seculilor, dar' mai alesu prin Paulu II. și III. Pontificii, cari lasara sê se care multu materialu din acestu edificiu classicu pentru ca din acela sê se aredice — palate, și alte clădiri. Acestu amfiteatru avea forma ovală, cu o periferia de 1700 urme. Trei sîre unulu asupra altuia de stelpi jonici, dorici, corintici, și altu patrilea de pilastrii corintici, formandu la olalta 80 de arcade gigantice, încungiurau maretiulu Colosseu. Între acești stelpi erau statue, din cari numai nescce romasîtie mai romasera. Patru porti erau destinate spre intrare, în dîdire înse mai erau 40 usie mai mici. Precum seimă, în amfiteatru aveau locu luptele fiarelor, Gladiatoriilor și a osanditii spre mörte aveau de a se luptă cu lei, tigri și a. mai departe în această arena de lupte se lasă și apa pentru ca sê se ivêscă naele, pe cari se presentă naumachiele, sêu bataliele pe apa. Optu-dieci până la 100.000 de persoane poteau avé locu în acestu Colosseu, în acareia mediulocu acum se naltia o cruce, ér giuru în pregiuru 14 tablouri representa statiunile de patime ale lui Cristosu, și o capela mică închinată Maicii Précurate, pe acareia usia se pote ceti numele

mai multor mii de creștini, cari se facura martirii religiunei lor și cădiura viptima fiarelor. În septeman'a mare se tienu mari processiuni aci, caud mai mulți evlaviosi în genunchie ocolescu cele 14 statiuni ale patimilor.

Columb'a.

(Romanu de *Alexandru Dumas.*)

(Urmare.)

Eu nu-ti voiu dîce, că sum o femeia de origine de josu; ei ti-voiu spune, că eram nobila, avuta și fericită; nu mai sum neci una din aceste; iubii din totu sufletulu meu pe unu omu care me iubii asisdere din totu sufletulu seu; acestu omu e mortu; man'a ghiatiōsa a dorerei m'a desbracatu de vestmintele mele luncesi și me imbracă în vestmentu santu, în vestmentulu funebrele alu acelora, cari nu mai traiescu, înse cari totași n'a moritu încă.

Éca acuma unde e ran'a!

Eu me facui calugaritia pentru a uită pe acela care a moritu și pentru ca sê eugetu numai la Ddieu; și éca, m'am uitatu de Ddieu sê eugetu necontentu la celu mortu.

Éca pentru ce me plangu, éca pentru ce lamentezu, éca pentru ce strigu catra Ddieu: „Dōmne 'ndura Te spre mine!”

O! spune-mi ce ai facutu, de ai golitu sufletulu teu de dorerea ce o impluse. Ai aplecat'o cum se apléca pocalulu? Si eu facui astfelu în rogatiunile mele, și după fie-care rogatiune aflai ânim'a mea mai plină de amore pamentéscă, decâtu cum eră înainte de acea, ca si cându în locu de a versă a fara fluidulu amaru ce contienca, s'ar fi inclinat și din laculu ardicatoriu ar fi scosu beutura nouă.

Respunsulu teu va fi simplu și par'că audi înainte: „Eu n'am iubit neci cându.”

Înse dacă tu n'ai iubit neci cându, eu ce dreptu te laudi că ai suferitu?

Cu acea ar fi trebuitu sê-ti începi epistol'a și sê-mi dîce, că: „Eu n'am iubit neci cându.”

Atunce n'asiu fi cerutu de la tine neci ajutoriu neci mangaiare; atunce nu numai că asiu fi iertatu înstrăinarea și tacerea ta; ei asiu fi trecut lungă tine ca langa unu marmure caruia statuariulu i dede forma omenéscă, dar în a carui popu anima neci când n'a palpitatu.

Dacă tu n'ai iubit neci cându, eu vinu a-ti spune de astadata: Nu-mi mai respunde, noi nu suntemu din aceeași lume, noi nu amu traitu totu aceeași vieția. Eu me insielai în aparintie; de ce sê mai în schimbămă dara vorbe fara folosu? N'ai pricepe ceea ce ti-asiu spune; n'asiu pricepe ceea ce mi-ai spune. Noi nu vorbimă aceeași limbă.

Oh! dar din contra, daca ai iubitu, spune-mi unde, spune-mi pe cine, spune-mi cum, séu daca nu voiesci a-mi spune nimica despre aceste, vorbesce-mi despre literurile cele mai indiferente, ce-mi pasa, tote voru fi pentru mine interesante, nimica nu-mi va fi fara de folosu; spune-mi cum e chili'a ta, catra resaritu séu apusu, catra mediadi séu média-nópte; spune-mi de saluti sórele cand apare si dâci-i adio cand apune, séu daca radiele ferbinti de médiadi ti-intúneca ochii, nu cerci a destinge fati'a lui Ddiu in acésta lumina nestingibile?

Povestesc-mi-le tóte aceste; afara de acéste mai spune-mi inca ce vedi din ferést'a ta, siesu séu munti, movile séu vâi, riurele séu riuri, lacu séu mare; spune-mi-le tóte aceste si sufletulu meu se va ocupá de tóte aceste probleme misteriose cari prin vointi'a necunoscutului mi-se facura visibile si se póte intemplá câ ânim'a mea, distrasa prin cugetele mele, va incepe a uitá, celu putínu spre unu minutu. . .

Nu, nu, nu, nu-mi spune nimica despre aceste; eu nu voiescu sé uitu!

VII.

13. maiu.

Cela pe carele lu-iubisi a moritu, pentru acea versi la lacrima inca si acuma; ceea pe care o iubii eu n'a tradatu, pentr'aceea nu mai potu lacrimá.

Vorbesce-mi despre elu atât'a câtu vei voi, dar nu pofiti ca si eu sé vorbescu despre ea.

De patru ani sum in monastire si totusi nu sum inca preutu!

De ce? me vei întrebá. Éca ti-o spunu.

Cand fui lipsitu de amorea ei, care mi-erá cea mai de pe urma legatura ce me atragea la viétia, cadiui in o astfelu de desperare, in câtu n'ar fi fostu neei unu méritu a sacrá între asemenea doreri vietí'a mea lui Ddiu.

Pentr' acea asceptai pana ce desperarea acesta se va aliná, ca Dieu sé nu me primésca asia cum vârtejulu primesece pe orbulu séu pe nebunulu carele sare intr'ensulu, — ei cuu domnulu casei iubitoriu de óspeti primesece pe pelerinulu ostenitu, care dupa o caletoria ostenitoare in sér'a unei díle lungi se roga pentru repausu de nópte.

Eu viiu sé-i dau o anima evlaviósa si nu una franta, unu corpu si nu unu cadavru.

Si éca sunt mai multi de patru ani, de cand me izolai in singuretate, prin rogatiuni me curatî si totusi pan' acuma n'avui curagiulu a in schimbá vestmentulu de noviciu cu vesmentulu de calugaru. atât'a a remasu in mine din omulu vechiu, intr' atât'a cugetai câ e unu sacrilegiu, câ dupa ce me dadui deplinu unei creature, sé me dau nedeplinu Creatoriului.

Acuma séi din vietí'a mea trecuta si intima tote

câte poti sé scii. Despre vietí'a mea presinta si esterióra, inca ti-mai potu spune urmatórele:

Eu nu locuiescu intr'o monastire, ci intr'o locuintia de eremitu zidita pe midiloculu verfului unei coline, in o chilia cu pareti albi, fara neei unu ornamentu decâtu numai portretulu unui rege pentru care portu o stima de totu particularia si o cruce de osu de elefantu, cap-de-opera alu seclului XVI. ce mi-o donase mama-mea.

Ferést'a mea, incungiurata de crengile unui jasmín tufosu, a carui flori inchinandu-se in chili'a mea o imple cu parfumu placutu, — se deschide spre resaritu si probabilmente spre acelu punctu ala orizonului unde locuiescu tu; câ-ci eu vedu columb'a nósra de departe sborandu dreptu catra mine, si o vedu resborandu totu in directiunea acea si o urmarescu cu privirea mea in aeru in distantia de unu patrariu de mila; dapa care punctulu ce reprezenta si care nencetatu se totu micsiorédia in fine se contopesece cu firmamentulu azuríu séu cu norii intunecosi, precum ceriulu e seninu séu neguros.

Diorile mi-facu placere particularia, acéste depindu de la dispusetiunea regiúnei si cu me voiu incercá a ti-o descrie asia precum o vedu cu ochii mei.

Orizonulu meu e inchisu de catra médiadi de sírurile muntiloru Pyrenei cu cóste violete si cu piscuri de neua; spre resaritu de coline numerose, cari din ce in ce se innaltia si formandu unu síru secundariu, se intrunescu cu sírulu principale; in fine de catra médiannópte, pana unde ochii potu sé patrunda, jace unu siesu cu riuri sierpuitoare si impresoratu de o multíme de olivi, in midiloculu siesului ca si suveranulu care primesece de la supusii séi tributulu, curge in deplin'a sa majestate unulu din cele mai mari fluvii, cari uda Francia.

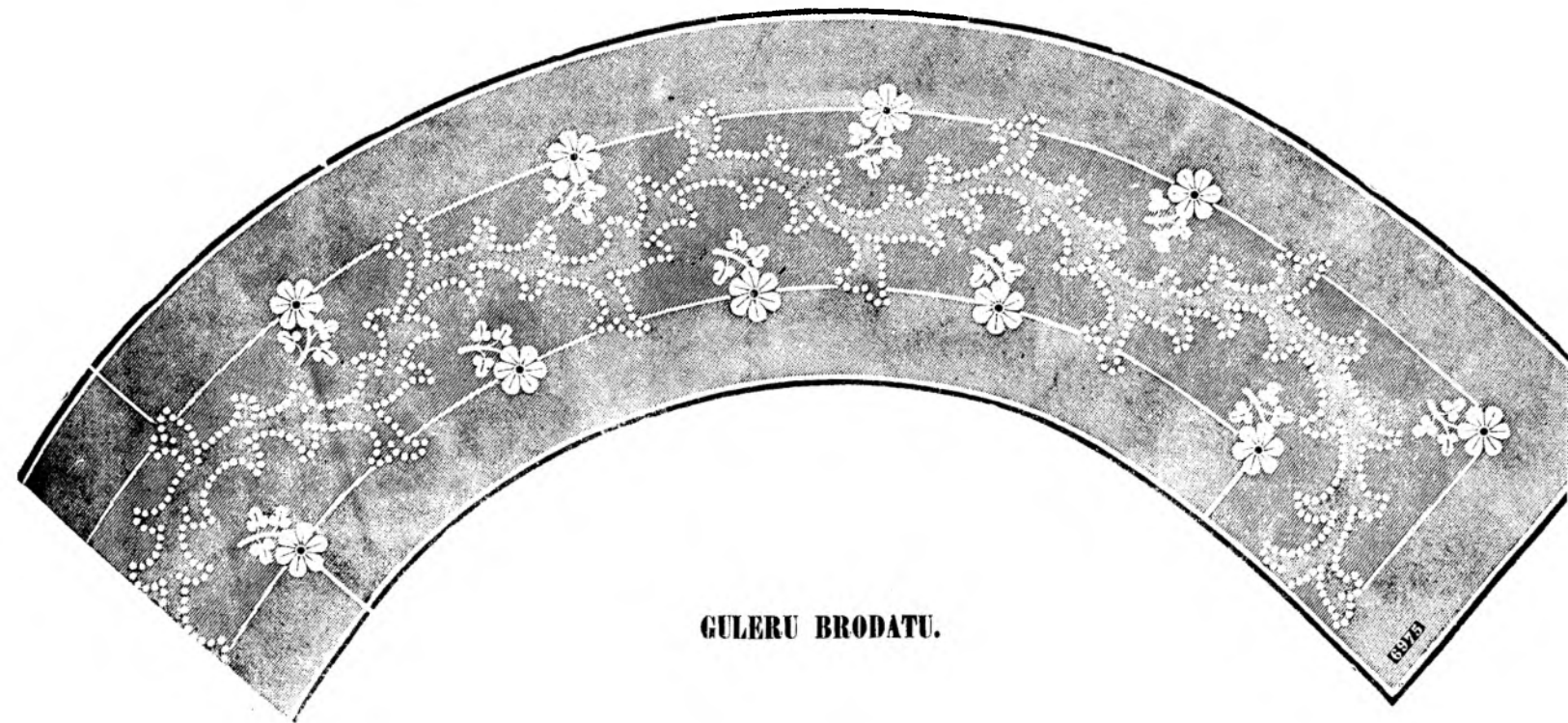
Regiúnea unde eu locuiescu e inchinata de catra médiadi spre média-nópte, de la munti pana la siesu.

Acésta mi-presinta trei panorame deosebite: demanétí'a, la mediadi si sér'a.

Demanétí'a sórele resare langa sírulu de coline de la resaritu; dicece minute inainte de aparerea lui, vedu a se innaltia unu vaporu de róse, care se respandesece incetu dar cu victoria deplina pe ceru si intúneca si mai tare umbrele negre ale colinelor a supra carora trece; prin acestu vaporu, care de la colórea rósei pana galben'a ardenta trece prin tóte colorile intermediari, — observu câte-va radie de sóre, cari la innaltierea sórelui aurescu piscurile colinelor. Dupa acésta de locu ca si unu focu miscatoriu innóta ce-va a supra piscului formatu de coltiulu celu mai innaltu ala muntilor si din ce in ce se totu latiesce, pana ce in fine apare insu-si sórele splendidu, schinteindu, ardicandu de flacare, ca craterulu nestingibilu alu divinului vulcaanu.

(Va urmá.)

Modele de brodaria francéscă.

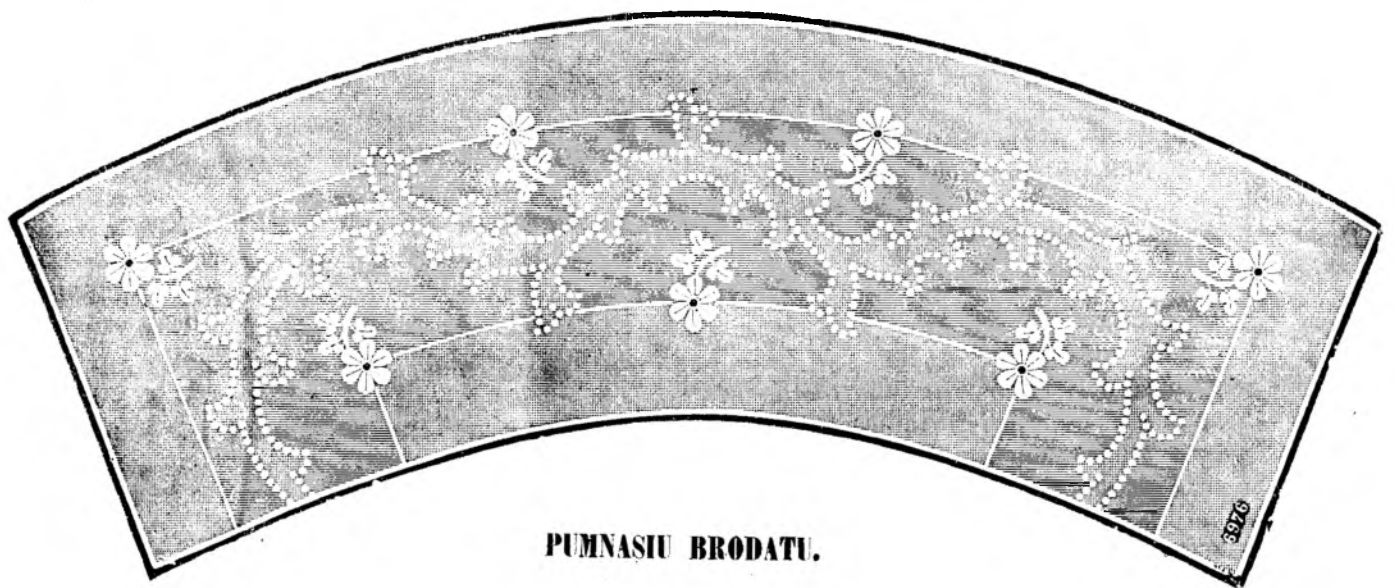

GULERU BRODATU.

Materi'a: Batistu finu séu ransoc; bumbacu de brodatu nrulu 30 séu 40.

Figur'a de asupra arata diumetatea gulerului, ér cea de desuptu pumnasiulu intregu. Amendoue figure sunt de a se brodá pe panura dupla si anume figurele de coralu cu coseture duple si putintelu despartite un'a de alt'a. Crengusiórele floriceleloru, precum si liniel

sunt de a se cose 'naltu in modu indatinatu. Daca amu gatatu brodari'a, acolo unde pe figur'a nóstra bas'a se vede mai intunecósa, taiámu panur'a de desuptu. Pe marginea din afara a gulerului panurele trebuie indoite inlauntru, si cosute laolalta; dar asta se póte face si înainte de-a incepe brodari'a cosendu-le pe din dreptu.

PUMNASIU BRODATU.

Ce e nou ?

*** (*Interesare extraordinaria.*) Ce e nou? — Au-
dîtu-ai? — Cetitu-ai telegramulu celu mai nou? —
Eca întrebările cu cari te întimpinău toti cunoscutii pe
stradele si in cercurile sociali ale capitalei Ungariei.
Interesarea in totu loculu eră extraordinaria, toti doriau
a scî ce-va nou. Noi — fiindu că nu suntemu foia politica,
nu potemu vorbi mai pe largu despre evenimentele gran-
diose din dîlele trecute, ci inregistrăm numai că Ma-
jestatea sa Imperatulu la cererile lor proprie a absol-
vatu cu grația din posturile lor pe contele *Nádasdy* si
pe contele *Zichy* si a denumitu de cancelariu de curte
alu Ungariei pe dlu *Giorgiu de Majláth*.

*** (*Escelint'a Sa*) Mitropolitulu gr. c. *Alesandru*
St. Siulutiu petrecu câteva dîle in *Sabiu*, — ér dlu *Bar-*
ritiu — precum suntemu insciintiati — se afla la scal-
dele din *Előpatak*.

*** (*Dlu Ambrosiu Dimitrovita*) redactorulu foiei
societății romane din *Bucovina* si secretariulu acelei
societăți de curendu va porni la *Lemberg* pentru a
cascigá gradulu de doctoru in drepturi. — Dsa ni-a
promis, că dupa întornarea sa de acolo va colucrá si
la foia nostra.

*** (*In nrulu vinitoriu*) vom comunica portretulu
si biografi'a unei artiste romane din *Ardealu*, carea cu
viór'a sa si-cluptá in mai multe concerte admirarea
toturora chiar si a strainilor. Nu peste multu vom in-
cepe si o interesanta descriere de caletoria cu ilustra-
tiuni, scrisa da unulu dintre cei mai placuti literati ai
nostru.

*** (*Tote gratis!*) acésta inscriptiune se potea ceti
in dîlele trecute la o bolta de *Viena*. Si intru adevuru
acolo tote-cele se vindeau gratis; ni potemu întipui cătu
de multi *cumperatori* s'au adunatu. Deslegarea rebusulu
e acea, că proprietariulu boltei nu de multu a cascigatu
la loteria 15,000 si de bucuria a impartitu tote marfele
sale gratis.

*** (*Asta inca o cale vale!*) dar adaunadi unu omu
din *Pesta* cand a auditu că a cascigatu la loteria de
bucuri'a cea mare de locu — se culcă in patu si fu mor-
bosu trei dîle.

*** (*Atragemu ventinnea*) filologilor nostri a supra
articulu' „*Analisea limbii romane*“ din numerulu
nostru de adi. Suntemu convinsi, că dlu *Romanu* prin
publicarea acestui articolu face unu serviciu de mare
pretiu literaturii romane, pentr'acea ne bucurăm că
la-publica chiar in diuariulu nostru.

Literatura si arte.

*** (*Foia noua.*) Literatur'a romana din *Austria*
érasu se inmultí cu o foia intitulata: „*Sionulu Romanescu*“
foia besericesca, literaria si scolastica ce ese in *Viena*
de doue ori pe luna sub redactiunea *Dlui Dr. Gregoriu*
Silasi. Fie care numeru contine o cola si diuinetate.
Nrulu 1. cuprinde urmatórele: Program'a noastră. O
privire scurta istorica peste senatulu episcopilor din
dieces'a romana gr. c. *transilvana*, — de *G. P. canon*. —
Studie a supra crestinismulu. Despre sínóde, cu pri-
vire la *Romanii* gr. catolici. Corespundintia. Statistic'a
scólelor din dieces'a *Ghierlei*. Insciintiári din provinci'a
nostra besericesca. Literatura. Ochire prin lumea poli-
tica. Varietăti. — Lips'a unei foi besericesci a fostu de

multu sentita, pentr'acea urâmu acestei întreprinderi
sucesu favoritoriu. Pretiulu *Sionulu R.* pe anu e 4 fl.
pe 1/2 anu 2 fl. banii sunt de a se tramite la redactiune
in seminariulu gr. c. centrale de *Viena*. (*Schönlatern-*
gasse Nr. 10.)

*** (*O foia vechia reinviata.*) Vechi'a foia ilustrata
„*Icon'a Lumii*“ a carei publicare dlu *G. Asachi* a ince-
put'o inca in 1840. si care a aparutu numai doi ani, a
reaparutu acuma totu sub redactiunea *dlui Asachi*,
adausa cu ilustratiuni. Acésta foia va formá unu volumu
cam de 40 côle. Pretiulu unui esemplariu brosiuratu e
35. lei.

*** (*Caliculu*) este titlulu unei brosiure umoristice
si satirice, care — precum ni spune „*T. R.*“ — va esí
de curendu in *Sabiu*. Pretiulu 60 cr. v. a.

Teatrulu natiunale in Brasiovu.

Brasiovu 20 Jun. st. n.

†† Societatea teatrale romana a *Dómei Fani*
Tardini, de a carei representatiuni se bucurara orasie-
nii nostri si in anulu trecut, ne onoreza si in anulu
acést'a cu representatiunile sale, sosindu in mijloculu
nostru înainte de vre o 3 septemani.

Orasienii nostri — ca si in anulu trecut — vedi-
endu folosulu, ce-lu aduce teatrulu cu sine, si cu deo-
sebire luandu in consideratiune, că unu teatru roma-
nescu aici nu e de folosu numai pentru cultivarea nós-
tra intraica, pentru desteptarea, inaintarea si nobilitarea
sentimentulu natiunale, ci totdeodata si pentru redi-
carea vadii noastre nationali fatia cu celelalte natiuni
straine, precum suntu *Sasii* si *Ungurii* — carii inca au
societăti teatrale de nationalitatea lor — dandu do-
vada despre nisuintiele, capacitatea si peste totu despre
inaintarea ce au facutu-o *Romanii* in cultura in tempii
cei din urma, orasienii nostrii dîcu, condusi de aceste
convingeri, fura petrunsi de o bucuria nespusa, candu
audisera că *Domn'a Fani Tardini* éra va sê-i onoreze
cu toata societatea sa teatrale. Dupace a sositu *Domn'a*
Fani in *Brasiovu* mai antâiu insocita numai de unulu
dintre actorii societatii. Bucuri'a de care *Ti-pomeniiu*
mai susu o potea-i vedé sprimata cu deosebire in fati'a
acelor'a, carii au vediut'-o mai antâiu, candu veniau cu
óresicare fala in calea fiecarui cunoscutu, ca sê-i impar-
tesiesca că *Doamn'a Fani* a sositu in *Brasiovu*. Sosindu
societatea întreaga, *Brasiovenii* o bineventara intr'unu
modu deosebitu, adeca neavendu *Doamn'a Fani* spe-
rantia de a poté deschide unu abonementu pentru 12
representatiuni, din cauza că acum e tempulu, unde cele
mai multe familii se ducu la bái, orasienii romani o pro-
vocara ei insisi sê deschida abonementu asigurandu-o
de sucesu, si nici că s'au insielatu, că-ci *romanii* au
latau parte ca si in anulu trecut. Si mai mare dovada
despre aceea, că aceasta societate li-a fostu prea bine-
venita, au datu prin ajutoriulu din afara, de care avea
societatea lipsa pana ce si'a pusu tote cele in rendu,
pentru de a se poté asiedia si de incepe representatiu-
nile teatrale. Cu deosebire merita multiamit'a publiculu
romanu întregu *Domnulu I. B. Popp*, carele condusu de
sentiuulu de arta si peste totu de fapte inaintóre pen-
tru natiunea noastră, nu întrelasa neci o ocasiune de a
aduce jertfe pe altariulu natiunei. Nu e aici loculu de
a-i insira tote meritele — merite dîcu, cu tote că e inca
teneru, — voiu sê-i le spunu numai încátu se tienu
acele de teatru. D. Sa in anulu trecut, — nepotendu-

se da Domnei Fani Tardini teatrului orasiului, a facutu tota scenisarea trebuincioasa pe spezele sale, si a daruit o scoleloru romanesci din Brasiova, resp. Gimnasiului, dreptu multiamire catra Eforia acestoru scole, pentruca aceea a binevoitu a da sala gimnasiuale pentru reprezentatiunile teatrale. Deasemenea n'a pregetatu acestu Domnu pre stinatu neci in anulu acesta cu ajutoriulu, densulu asia dicandu e man'a cea drepta a acestei societati. Societatea spriginita dara de acestu barbatu, demnu de stim'a fiecarui Romanu si imbratosiata cu caldura de toti cetatienii Romani, incepu reprezentatiunile sale in 8 Juniu (27-Maiu) in teatrulu orasiului, dandu — totu a treia di — piese parte nationali, parte straine si anume traduceri din frantiozesce. —

In catu despre piese, nu se pote nega, ca si cele frantiosesci sunt forte frumose si interesante, dar cu tote aceste publiculu nostru mai cu placere ia parte la cele nationali; de aceea si vedemu ca Domn'a directoresa, atatu in folosulu publicului, catu si in alu Domniei Sale, se'ngrigresce de a delecta publiculu mai cu de aceste, ceea ce multiamesc publiculu celu setosu de piese de soiulu acest'a, fiinduca de cele straine se satura in teatrulu nemtiescu, cu tote ca nemtii nu-si pre frangu capulu, luandu parte la teatrulu nostru.

In catu despre reprezentatiuni insesi in genere nu potemu dice decatu numai bine. Costumurile atatu in piese straine catu si in cele nationali sunt potrivite atatu tempului catu si caractereloru infatiosiate si sunt forte gustiosu facute. Joculu atatu alu actoriloru catu si alu actoreseloru da dovada forte buna despre isusintia si capacitatea care o au densu pentru acesta arta mai cu seama prin aceea, ca totu pe acciasi actori si pe aceleasi actoresi le vedi jucandu cele mai diferite roluri cu succesu indetulatoriu. — Atatu in genere. Voiu se-Ti spunu inse pe scurtu si in specie despre membrii cei mai de frunte ai acestei societati, insirandu-i, dupa meritulu ce li se cuvine din punctu de vedere artisticu.

Loculu celu d'antaiu — fara indoiala — se cuvine Domnulu *Evoleschi*. Densulu, abstragandu de la gresiel'a aceea, ca la finea constructiunei respunde cuvintele asia de linu, incatu nu-lu mai audi, ceea ce am dori se o indrepte — dintre toti membri societatii posiede cea mai buna scola teatrale, e uniculu, care scie se se lapede cu totulu de personalitatea-si, si se intrupeze — asia dicandu — in acelu rol si caracteru, pe care vre se ni-lu infatiosieze, remanendu totdeodata statornicu in acelu caracteru pana la finitulu piesei. Cu tote aceste densulu nu e celu mai placutu la publicu, din cauza ca densulu joce cele mai grele dar totdeodata si cele mai neplacute roluri din viati'a omenesca, care jucandu-le cu atat'a finetia si acuratetia producu cele mai neplacute semtieminte, anume in piesele nationali, la aceea, carii nu iau in consideratiune art'a, istefimea cu care se esecuteza rolulu, ei rolulu ca atare. De aceea vedi pe Domnulu *Evoleschi* in cele mai multe piese cu asemene roluri, ca nu e aplaudatu de publiculu intregu. Alu doilea locu lu-ocupa Domn'a Fani Tardini. Dens'a are cualitati forte frumose pentru art'a, la care o vedemu ca s'a aplecatu si infatiosieza unele roluri cu unu focu, cu o finetia si acuratetia, care Te punu in mirare. Era in multe roluri afectarea — cu deosebire in gesticulatiune — trece peste mesura, devine nefireasca si efectulu mai gata ridi-

culu. Ca unu meritulu a-lu Domnei Fani Tardini nu potemu lasa neatinsa frumsetia cu care esecuteza cantecele.

Alu treilea locu lu-damu Domnulu *Vladicescu*. Joculu Domniei Sale celu demnu de lauda e marginitu la rolurile tieranesci. Aceste le joce densulu atatu de minunatu si unde e de lipsa, cu atat'a semtiu, incatu mai ca nu-lu poti deosebi de unu adeveratu tieranu, ba potemu dice ca Domnulu *Vladicescu* s'a invecuitu atatu de tare in rolurile aceste, incatu nu se pote desbraca de ele neci in alte roluri, precum sunt cele de salonu, de erou, de invetiatu s.a. in care intrebuintiaza parte misicarea, parte si mai cu seama, limbagiulu tieranescu. Acest'a e ce am dori se le vedemu indreptate in joculu Domnulu *Vladicescu*, carele de altmintrea rolurile pomenite mai in urma totdeuna le incepe bine, dar nu le continueza, neci nu le finesce potrivit si fara scaderea suspomenita. Afara de aceasta Domnulu *Vladicescu* intrebuintieza pre desu cuventulu „dracu“, si in rolurile de comicu joce cu pre mare legeritate, incatu acelea iesu din sfera artei. De altcum Domniea lui e celu mai placutu la partea cea mai mare a publicului din cauza, ca si rolurile Domniei sale sunt forte placute. Voce are Domnulu *Vladicescu* forte puternica, dar tare necultivata.

Dupa Domnulu *Vladicescu*, urmeza Domnele *Dimitreasca* si *Albeasca*, cari joce totdeuna spre deplin'a multiamire a publicului, daua numai ca Domn'a *Albeasca* are voce atatu de slaba, incatu nu-si pote esecuta cantecele dupa cum voiesce. Aici urmédia Domnulu *Lacea*. Densulu joce rolurile de betranu de totu bine. Dupa Domniea lui urmeaza Domnulu *Chirimescu*, carele are forte mare talentu, pana acum inca nedesvoltatu, cu deosebire in rolurile de comicu. In fine Domnii: *Sachelari*, *Constantinescu*, *Romanescu* joce totdeuna asia, incatu dau dovada de ajunsu, ca nu le lipsescu neci loru tote cualitatile de a deveni cu tempulu demni de rolurile, cari le infatiosieza.

Gacitura numerica.

14. 2. 7. Multi de-acesti-a se traesci!
 8. 16. 4. 11. Pe miriste le gasesci.
 10. 1. 15. 14. Se o vindeci daca-o ai.
 8. 5. 10. 12. 7. E vestitu a lui *Mihailu*.
 9. 4. 14. Asta daca ar peri,
 10. 1. 13. 7. Vieti'a dice amu trai.
 8. 13. 4. 16. E oleulu celu santitu.
 1. 7. 10. 16. Multi lu-cauta negresitu.
 8. 7. 4. 11. 12. 6. 16. E o apa in Ardealu.
 8. 1. 10. 7. Lui Adamu i-a fostu amaru.
 3. 6. 2. 14. Fintia dalba ideala.
 8. 1. 4. 11. Apa mare si amara.
 1 — 16. Unu poetu ce-a repausatu,
 Dupa ce ne-a desceptatu.

Irina.

 Cu esemplare complete mai potemu inca sierbi din inceputu.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Post'a 1865. prin Alexandru Kocsi (in tipografi'a lui Erkövi, Galgöczy si Kocsi.) Piat'a de pesci Nr. 9.